

V norských stopách BÍLÉHO TESÁKA

„PO ZAMRZLÉ KRAJINĚ SE PACHTÍ SPŘEŽENÍ SAŇOVÝCH PSŮ, PODOBNÝCH VLKŮM. ZJEŽENOU SRST MAJÍ OJÍNĚNOU MRAZEM. DECH JIM MRZNE VE VZDUCHU SOTVA VYJDE Z TLAMY, VYRÁŽEJÍCÍ V OBLACÍCH PÁRY, KTERÁ JIM SEDÁ NA KOŽICH V SNĚŽNÝCH KRYSTALECH. BÍLÁ PLÁŇ A PO NÍ SE ŽENE PSÍ SPŘEŽENÍ. JISKŘÍCÍ SNĚH ODLETUJE OD PSÍCH TLAPEK.“

TOMÁŠ NOHEJL

Díky, Jacku (Londone), líp bychom to nena-psali. A proč taky.

Jakou živější reportáž si vybrat na zimní měsíce, než tu o putování se psím spřežením? I s ním se naběháte až až.

DESET LET PŘÍPRAV

Vypravit smečku tažných psů na závody k severnímu pólu, to není jako vzít dobráka labradora na chatu. „Ta příprava trvala snad celých deset let,“ vzpomíná Jana Hencychová. První a jediná česká musherka. Tedy žena, která se zabývá (a užívá) chovem psů a závoděním s nimi.

V roce 1994 dostala prvního huskyho. Postupem času přibývali další – matka zakladatelka Jovanka ještě žije, kompletní portfolio najdete na webu. Brzy měli Čechy sjeté, vydali se do Alp, do Rakouska, Francie, Itálie.

„Ale Skandinávie zůstávala pořád snem. Protože Aljaška po stopách Bílého tesáka, to je skoro nereálné. Tam se dá vyrazit sám, u někoho pracovat na psí farmě a trénovat psy, a pak už jste skoro Američanem a domů se nevrátíte,“ vykládá.

Už před dvěma lety putovala norskými pláněmi okolo Alty na Finnmarkslopetu, nejsevernějším a evropsky nejtěžším podniku musherského světa. Za osm dní

a šestnáct hodin urazila tisícikilometrovou trasu. Jako první žena-cizinka v historii. Skoro dva měsíce trávila aklimatizací přímo v Norsku. Aspoň teď věděla, jak na to.

Nejdřív musíte spočítat peníze. Nejmíň sto tisíc korun, spíš víc. „Naštěstí se těsně před odjezdem někdo ze známých objeví a zželejí se mu mě. Ale kdybych měla čekat, to bych nikdy neodjela. Poprvé jsem zrovna prodala dům a měla něco na kupě,“ vypráví.

Jen dva tisíce korun stojí krevní testy na obsah protilátek proti vzteklině v krvi pro jednoho psa, podmínka pro cestování do Norska a návrat do Evropské unie. Jede jich čtrnáct... A že by vás podpořily firmy, zabývající se prodejem psí výživy? Zapomeňte. Proč? Stejně u nich musíte nakoupit.

Půl roku se shání výbava. GPS, postroje, doplňky na auto s vlekem. „Mám VW Transportera s dvoutunovým návěsem. A v navlíkání sněhových řetězů už jsem docela zručná,“ pochlubí se. Bez nich by domů na hřeben Jizerek do Horního Maxova ani nedojela.

popisuje. Záběr z kamery je výmluvný. V cíli poslední dva tahouni Dustin a Donna odmítají žrádlo. Tak jsou vyčerpaní.

PŘEDČASNÝ KONEC? NE, JEN OBNOVA TÝMU

Závodní pes by tady měl za den spolknout osm tisíc kalorií. „Vždycky mi říkali, že mí psi jsou tlustí. Tak jsme to teď s krmením asi přesně neodhadli. A oni si navíc teprve po třech týdnech ještě nezvykli na zdejší stravu. Doběhlo nás to,“ říká smutně. Stačilo by jen dojet 190 kilometrů a měla by bronzovou medaili. „Jenže ta mi za riziko se psy nestojí. Nebylo co řešit.“ Podobně „DNF“ dopadlo téměř třicet ze sedmi desítek musherů na startu. Expedice Femund-slopet skončila předčasně.

Nakládá se do auta a míří zpět do Röros. „Za pár hodin přijíždějí i ostatní účastníci. Ale nějak nemám chuť se bavit. Vzpomněla jsem si, jak jsem jako holka jednou zabalila orienták a seděla pak jako trubka. Tady to bylo ještě horší, nešlo jen o mě.“

Jde o zklamání, ne o ceny. Vždyť nejlepší na šampionátu vyhraje zahradní traktůrek. Ti nejlepší si přivydělávají prodejem štenát.

Co bude dál, další výprava, další závod?

„Nejlíp závodí psi mezi třemi a šesti lety, v osmi je konec, zůstanou mazlíčky okolo baráku. Musíme obnovit mančaft. Máme tři holky, bude čas se jim věnovat, líp si užijí dětství. Tedy šteněcí léta. Objedeme zase domácí závody, srovnáme se, došetříme peníze. A za dva nebo za tři roky vyrazíme znovu,“ plánuje nezdolně. ◀

Jana Henychová

Bude jí 40, profesionální musherka. Pochází z Jablonce nad Nisou, žije v domě v Horním Maxově, kde to kvůli chovu nemá s chalupáři snadné.

Vystudovala Technickou univerzitu v Liberci a dělala inženýrku ve firmě, konstruuje sklářské pece. Běhala krosy i orientační běhy, jezdila na lyžích, lezla po skalách. Teď se 14 let věnuje psům. Je dvojnásobnou mistryní Evropy, jako první cizinka dokončila nejsevernější etapový závod Finnmarkslopet. Jejich psi hráli v reklamách Halls, Smirnoff, nebo Staropramen.

Manžela Rodneyho Lovetta z Ohia našla na facebooku. Spolu teď mají 40 psů (ona 24 sibiřských husky, on 16 aljašských husky). V Česku závodí proti sobě. Jejich Husky škola nabízí pobyty, letní kempy pro děti s angličtinou i pro jízdky se psy.

Kamarád s Polkou, která působí na Špicberkách jako proškolená zaháňka medvědů. Ocitla se na titulních stranách časopisů, např. českého Rytmu života nebo norského „psiho“ Hundekjoring. A ráda chodí na pivo k Boučkům na Malé Skále.

JAK TRÉNUJÍ PSÍ ATLETI? CHYTŘEJŠÍ JSOU FENY, PRÝ JAKO U LIDÍ

Sibiřský husky, sympatický sportovní chundeláč, je v tuzemských podmínkách nejrozšířenějším tažným psem.

První přivezli na Aljašku ruští obchodníci. Začali je přezdívat sibiřské krysy a výkonností je překonaly až sněžné skútry.

I když teď proti šlechtěnému aljašskému huskymu nebo kříženci ohařů, zvanému evropský saňový pes, používanému hodně ve Skandinávii, má sibiřský husky menší šance. „Příprava začíná někdy od srpna, nad patnáct stupňů teploty je na ně moc teplo,“ vypráví Jana Henychová. Před pořádným etapovým závodem chce mít „najeto“ okolo tří tisíc kilometrů.

Začíná se pětikilometrovými výjezdy s „kárrou“, tedy v postrojích s až dvousetkilovým vozíkem. „Budují se svaly, tahá. Ale neběháme rychle, aby se nezranili.“ Taky je třeba ohlídat, aby si pejsci na asfaltce nebo ostrých kamenech neobrousili tlapy a drápy. „Na ně musíte dávat pozor, regene-race zranění trvá asi tři týdny. Musíte volit vhodný terén, nebo používat látkové psí botičky.“

S klesající teplotou do října se prodlu-

žují štreky až ke dvaceti kilometrům. Až na sněhu, se saněmi, které samotné váží jen dvacet kilo, se jezdí rychleji a dál. „Na padesát kilometrů potřebuju celé Jizerky. Někdy je dám i dvakrát najednou,“ usmívá se. Jezdí i v noci za úplňku, nebo venku přespí.

Hned po startu, nebo když je poblíž srnka či králík, vozík i saně dokáží svištět až třicátkou. S kopci i přestávkami se rychlost pohybuje obvykle kolem průměru 14 km/hod.

Do izčlenné sestavy vybírá podle výkonnosti a věku. „V partě pak jedou všichni, motivátor je zblázní,“ vysvětluje. Lídry má dva. „Ti vpředu jsou výjimeční, ostatní radši táhnou v týmu, v postroji. Káča, to je zvědavá fenečka. Není nejsilnější, ale pořád dokáže být vpředu. Stejně jako Becky. Minule odtáhla 550 km z tisíce, pak jí došla chuť i motivace, ale vzadu doběhla v klidu do cíle. Feny jsou chytřejší a pracovitější. Jako u lidí. Víc síly musejí dát ti za nimi.“

Na rozdíl od fotbalového mančaftu jim naštěstí nemusí vysvětlovat, proč se nedostali do základu. „Nominaci nijak neprožívají. V horší sestavě zase dostane lepší pozici. Hlavně že se proběhnou. Ale kdyby zůstal sedět, urazí se. Na trénink jezdím většinou

Běhání se psy

- **Mushing**
Etapové závody na sněhu se saněmi, až přes 1 000 km, denní porce i 100 km (letní tréninková verze s vozíky)
- **Canikros**
Běh se psem „po svých“ na šňůře u pasu, 5–10 km, běhal i Pechek nebo Faschingbauer
- **Dogtreking**
Denní závody v horách, až 100 km
- **Bikejoring, skijoring, scootering**
Se psem na kole, na lyžích nebo koloběžce
Česká federace ČASS sdružuje 1 092 lidí v 36 klubech

s áčkem. Ostatní doplňují a starším psům stačí vyrazit třikrát čtyřikrát do měsíce.“

Strava vyjde asi na sedmdesát tisíc na sezonu. Ale granule teď doplňuje maso z jatek, zdarma za odvoz.

Psi nemusí podstupovat pravidelné zdravotní prohlídky nebo funkční testy. „Nedáv-

Femundlopet 2011

- Mistrovství světa v závodě psích spřežení 400 km - 8 psů/600 km - 12 psů.
- Start v bývalém hornickém městečku Røros (asi 6 000 obyvatel), patřícím na seznam UNESCO, v kraji Sor-Trondelag.
- Nejchladnější místo v Norsku, nadmořská výška okolo 600 metrů, ale kontinentální klima.
- V roce 2012 bude kvalifikační na Yukon Quest, poprvé se pojede i juniorský závod.

NORSKO

no umřel při závodě v Norsku pes na srdeční příhodu, s níž nikdo nepočítal. Byl okolo toho velký humbuk, vezli ho na pitvu až do Tromsø," přiznává česká musherka. Sama se stále drží v obdivuhodné kondici.

„Půlmaraton? Asi přes dvě hodiny, možná. Nic mě nebolí, jen se rozběhnout,“ odhaduje vlastní běžecovou formu. Jenže po celém dni okolo psů už na vlastní běhání nebo kolo nemá ani čas, ani morál. A tak stále těží

z běžeckých, triatlonových a lyžařských zkušeností „předpsiho“ mládí.

„Makám stejně jako psi. Když bych vyrazila někam sama, nudili by se. Radši jsem s nimi, měla bych výčitky,“ dodává. Vstává každý den v šest. V sedm obstará psy, v deset se vydává na trénink. Odpoledne ještě mezi třetí a pátou následuje krmení. Často druhý výjezd s „běčkem“.

NEJSLAVNĚJŠÍ MUSERSKÉ ZÁVODY

- 1. Iditarod Trail Sled Dog Race** USA, Aljaška, Willow - Nome 1 800 km, od roku 1925
- 2. Yukon Quest** USA, Aljaška, Fairbanks - Whitehorse 1 600 km, od roku 1984
- 3. Finnmarkslopet** Norsko/Finsko, Laponsko, Alta, 500/1 000 km, od roku 1981
- 4. Femundlopet** Norsko, Røros, 400/600 km, od roku 1989
- 5. Šediváčkův long** Česko/Polsko, Orlické hory, 222/333 km, od roku 1997